

Starttaal Compact

Werkboek 3F

Mbo-methode Nederlands voor BBL-opleidingen en verkorte trajecten

Inclusief activatiecode
Zie de achterzijde van dit boek

Lieke van Pagée • Michael Mandersloot • Bregje Cruisberg • Suzanne Dieleman
Antje Diepersloot • Ruud van den Belt • Rieke Wynia

uitgeverij
~deviant

2018 Eerste druk, tweede oplage

Vormgeving: Jasper Hoekstra en Menno Riphagen, Uitgeverij Deviant
Tekening omslag: Mirjam Vissers, www.mirjamvissers.nl
Tekeningen binnenwerk: Jasper Hoekstra en Jasper Onderdelinden, Uitgeverij Deviant

Uitgeverij Deviant
Zuidsingel 13
3811 HA Amersfoort
t: 033-4650831
e: info@uitgeverij-deviant.nl
i: www.uitgeverij-deviant.nl

© 2018 Uitgeverij Deviant, Amersfoort

Het is niet toegestaan dit werk, of delen daarvan, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever te kopiëren. Onrechtmatig kopiëren is een vorm van diefstal.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16b en 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprerecht, Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp. Voor het overnemen van een of enkele gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers of andere compilatiewerken dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks alle inspanningen is het de uitgever misschien niet gelukt alle rechthebbenden te achterhalen. Als u denkt rechthebbende te zijn, neemt u dan contact op met de uitgever.

Uitgeverij Deviant ontwikkelt en produceert al haar boeken in Nederland. De boeken worden gedrukt op papier met het FSC-keurmerk.

Inhoudsopgave

Woord aan de student 4

Deel 1 Centraal examen

Fase 1 Opbouwopdrachten

Lezen

Taak 1 Verkennend en globaal lezen	8
Taak 2 Intensief lezen	24
Taak 3 Kritisch lezen	42
Taak 4 Zoekend lezen	54

Luisteren

Taak 1 Kijken en luisteren naar een gesproken tekst	66
Taak 2 Intensief luisteren	78
Taak 3 Kritisch luisteren	88

Fase 2 Examen voorbereiding

Lezen

Taak 1 Examen vragen beantwoorden	100
Taak 2 Omgaan met tijdsdruk	118

Luisteren

Taak 1 Examen vragen beantwoorden	134
Taak 2 Omgaan met tijdsdruk	146

Fase 3 Oefenexamens

Taak 1 Lezen & luisteren 1	160
Taak 2 Lezen & luisteren 2	180

Deel 2 Instellingsexamens

Fase 1 Opbouwopdrachten

Taalverzorging

Taak 1 Veelgemaakte fouten	200
Taak 2 Werkwoordspelling	214

Schrijven

Taak 1 Schrijfdoel en doelgroep	224
Taak 2 Een zakelijke brief schrijven	234
Taak 3 Een artikel schrijven	244
Taak 4 Een betoog schrijven	256

Spreeken

Taak 1 Spreekvaardigheid	266
Taak 2 Een informerende presentatie geven	274
Taak 3 Een overtuigende presentatie geven	280

Gesprekken voeren

Taak 1 Gespreksvaardigheid	286
Taak 2 Een zakelijk gesprek voeren	296
Taak 3 Een discussie voeren	304
Taak 4 Een overleg voeren	312

Fase 2 Examen voorbereiding

Schrijven

Taak 1 Het schrijfexamen	320

Spreeken

Taak 1 Het spreekexamen	334

Gesprekken voeren

Taak 1 Het examen gesprekken voeren	340

Fase 3 Oefenexamens

Taak 1 Schrijven 1	348
Taak 2 Schrijven 2	352
Taak 3 Spreken 1	356
Taak 4 Spreken 2	358
Taak 5 Gesprekken voeren 1	360
Taak 6 Gesprekken voeren 2	362

Woord aan de student

Beste student,

Voor je ligt het *Starttaal Compact Werkboek 3F*. Dit werkboek is onderdeel van de methode *Starttaal Compact*. Bij deze methode hoort ook het *Starttaal Compact Handboek* en het oefen- en toetsprogramma *Starttaal Compact Online*. De opdrachten in dit werkboek zijn het hart van deze methode.

Als je tijdens het maken van opdrachten vastloopt of als je meer informatie over een onderwerp wilt, kun je het *Starttaal Compact Handboek* erbij pakken. Hierin vind je uitleg over elke vaardigheid, maar ook voorbeelden en verwijzingen naar verduidelijkende videofragmenten. Bij elke opdracht in dit werkboek staat een icoon ( ) met een verwijzing naar de juiste paragraaf in het handboek.

Indeling werkboek

Dit werkboek bestaat uit twee delen:

- Deel 1 Centraal examen
- Deel 2 Instellingsexamens

In **Deel 1 Centraal examen** oefen je met lezen en luisteren. In **Deel 2 Instellingsexamens** oefen je met schrijven, spreken en gesprekken voeren. Ook kun je in dit deel oefenen met veelgemaakte taalfouten en werkwoordspelling.

Elk deel bestaat uit drie fasen:

- Fase 1 Opbouwopdrachten
- Fase 2 Examenvorbereiding
- Fase 3 Oefenexamens

In **Fase 1 Opbouwopdrachten** en **Fase 2 Examenvorbereiding** werk je per vaardigheid aan taken met meerdere opdrachten. Elke taak is als volgt opgebouwd:

- **oriënteren**
Je bedenkt wat je over een onderwerp weet en je bepaalt wat je leerdoelen zijn.
- **oefenen**
Je maakt opdrachten waarmee je de vaardigheid inoefent.
- **controleren**
Je kijkt opdrachten na en je bepaalt of je al je leerdoelen hebt behaald. Als dit laatste niet zo is, bepaal je welke vervolgstappen je moet nemen.
- **eindopdracht**
Je gaat op basis van deze opdracht na of je een vaardigheid beheerst. De eindopdracht moet je zien als een zelftest. In overleg met de docent bepaal je na het maken van de eindopdracht of je verder kunt met een volgende taak.

In **Deel 2 Instellingsexamens** vind je een aantal taalportfolio-opdrachten. Deze opdrachten werk je in het net uit voordat je ze in je taalportfolio opneemt. Taalportfolio-opdrachten herken je aan het volgende icoontje:

Extra oefenen en antwoordmodel

In *Starttaal Compact Online* vind je extra oefeningen en toetsen voor de taalvaardigheden taalverzorging, lezen en luisteren. Ook vind je hier aanvullend materiaal, zoals controle- en feedbackformulieren, het antwoordmodel en extra schrijfopdrachten. Tot slot kun je online oefenen voor het centraal examen Nederlands. Hiervoor hebben we *Examencoach Nederlands* aan je account op *Studimeter* toegevoegd.

Voor het online oefenen, om fragmenten te bekijken die bij de opdrachten horen of om het antwoordmodel te downloaden van *Studimeter* heb je een eigen inlogcode nodig. Vraag je docent om hulp als je geen eigen inlogcode hebt of niet weet waar je alles kunt vinden.

Veel succes!

Deel 1

Centraal examen

Fase 1 | Opbouwopdrachten

Lezen

Taak 1 | Verkennend en globaal lezen

Taak 2 | Intensief lezen

Taak 3 | Kritisch lezen

Taak 4 | Zoekend lezen

Luisteren

Taak 1 | Kijken en luisteren naar een gesproken tekst

Taak 2 | Intensief luisteren

Taak 3 | Kritisch luisteren

Verkennend en globaal lezen

In deze taak:

- oriënteer je je op de leesrondes verkennend en globaal lezen en op samenhang in een tekst;
- breng je je leerdoelen in kaart;
- oefen je met verkennend en globaal lezen en leer je in grote lijnen bepalen waar een tekst over gaat;
- oefen je met tekstindeling en samenhang tussen zinnen en alinea's in een tekst en leer je teksten hierdoor beter te begrijpen.

Deze taak bevat **9 opdrachten**. Het kost ongeveer **60 minuten** om alle opdrachten te maken.

Oriënteren

Opdracht 1 | Oriëntatieopdracht

a. Leg uit wat verkennend lezen inhoudt.

Betrek in je antwoord de woorden **tekstsoort** en **onderwerp**.

---

b. Beschrijf het verschil tussen de leesrondes verkennend en globaal lezen.

Leg hierbij uit hoe je aanpak per leesronde verschilt.

---

c. Elk tekstdoel kun je herkennen aan bepaalde kenmerken.

Zet elk kenmerk op de juiste plaats in de tabel.

Kies uit: argument, feit, gebiedende wijs, standpunt, stapsgewijs

informereren	instrueren	overtuigen

d. Geef bij elk tekstdoel een voorbeeld van een tekstsoort.

informereren	instrueren	overtuigen

e. Lees **Tekst 1** en **Tekst 2**.

Tekst 1:

Groente en fruit laseren

Een Nederlandse groente- en fruitteler vond dat plakkerige stickertje dat je van je appel moet peuteren irritant. Hij heeft een techniek ontwikkeld om logo's in groente en fruit te laseren. De techniek ontwikkelen bleek best lastig. De houdbaarheid of smaak mocht niet beïnvloed worden. Het was lastig een supermarkt te vinden die ervoor openstond. Een Nederlandse supermarktketen is gestart met de verkoop van gelaserde groente en fruit.

Tekst 2:

Groente en fruit laseren

Irritant hè, dat plakkerige stickertje dat je van je appel moet peuteren voor je hem kan opeten? Dat vond een Nederlandse groente- en fruitteler ook, en daarom heeft hij een techniek ontwikkeld om logo's in groente en fruit te laseren. Het bleek best lastig die techniek te ontwikkelen, omdat de houdbaarheid of smaak niet beïnvloed mocht worden. Ook was het lastig een supermarkt te vinden die ervoor openstond, maar inmiddels is een Nederlandse supermarktketen gestart met de verkoop van gelaserde groente en fruit.

f. Schrijf twee verschillen tussen **Tekst 1** en **Tekst 2** op.

---

g. Hoe komt het dat **Tekst 2** beter te begrijpen is dan **Tekst 1**?

---

h. Markeer de inleiding in **Tekst 2**.

i. Leg in eigen woorden uit waarom een groente- en fruitteler een techniek heeft ontwikkeld om groente en fruit te laseren.

Opdracht 2 | Leerdoelen bepalen

a. Neem de leerdoelen in de tabel door. Bepaal steeds wat voor jou van toepassing is door per leerdoel 'ja' of 'nee' aan te kruisen.

Leerdoelen Verkennend en globaal lezen	ja	nee
Ik kan door verkennend te lezen bepalen wat de tekstsoort en het onderwerp van een tekst zijn en zo voorspellen waar de tekst over gaat.		
Ik kan aan de hand van de tekstsoort bepalen wat het tekstdoel is.		
Ik kan de kenmerken van tekstdoelen herkennen en benoemen.		
Ik kan door globaal lezen bepalen waar een tekst in grote lijnen over gaat.		
Ik kan benoemen wat de functie van een inleiding, middenstuk en slot is.		
Ik kan signaalwoorden en -zinnen in een tekst herkennen en de samenhang hierdoor begrijpen.		
Ik kan tekstverbanden herkennen en benoemen.		

b. Bekijk je antwoorden in de tabel en kruis aan wat voor jou van toepassing is.

Ik heb een of meer keren 'nee' aangekruist.

Maak nu **opdracht 3, 4, 5, 6** en **7**.

Ik heb overal 'ja' aangekruist.

Maak nu **opdracht 8** en **9**.

Oefenen

Opdracht 3 | Verkennend en globaal lezen

In deze opdracht bepaal je waar twee teksten in grote lijnen over gaan door deze verkennend en globaal te lezen.

Handboek

1.1 Tekstdoelen en tekstsoorten

1.9.1 Verkennend lezen

1.9.2 Globaal lezen

a. Lees de tekst verkennend en geef antwoord op de vragen.

Een refurbished iPhone, een opgeknapt tweedehands model, lijkt vaak een goede deal; een stuk goedkoper dan een nieuwe telefoon, soms maar de helft van de nieuwprijs. Maar uit onderzoek van de Consumentenbond blijkt dat er veel mis is met de oude toestellen, “Refurbished” is eigenlijk gewoon een flashy term om aan te geven dat het om een tweedehands product gaat dat al lange tijd gebruikt is’, vertelt Tim Wijkman, analist bij Telecompaper. ‘En zoals met alle tweedehands producten geldt ook hier dat je nooit zeker weet wat je koopt.’

Andermans ellende

De Consumentenbond testte achttien refurbished iPhone 6s-modellen bij negen verschillende aanbieders. De kwaliteit verschilde behoorlijk. Zo hadden sommige telefoons duidelijk gebruikssporen, zat het scherm soms los of waren ze vuil. Ook ontbraken vaak originele accessoires, zoals een oplader. ‘Het blijft gokken wat je krijgt. Je koopt mogelijk gewoon andermans ellende’, aldus Wijkman.

Geen nieuwe batterij

Maar het voornaamste probleem bleek de batterij. Slechts drie oude iPhones waren voorzien van een nieuwe batterij. Daar ligt volgens Wijkman precies de crux: ‘Als die telefoon nou nog letterlijk van een oud omaatje geweest is die hem maar twee keer per week oplaadde is de telefoon nog niet zo versleten. Maar dat is meestal niet zo. En juist die batterij is het grote probleem van de iPhone. Als die versleten is heeft dat echt grote invloed op de prestatie van je toestel.’

Niet veel goedkoper

Gemiddeld waren de refurbished toestellen maar zo’n 72 euro goedkoper dan een nieuwe iPhone 6s, een verschil van 17 procent. De hoge kortingen waarmee vaak wordt geadverteerd zijn gebaseerd op de originele adviesprijs, schrijft de Consumentenbond. In werkelijkheid ligt de nieuwprijs van een iPhone 6s inmiddels een flink stuk lager, op 499 euro. Maar zes van de achttien geteste toestellen beschouwde de Consumentenbond uiteindelijk als een ‘goede deal’. Bij die toestellen ligt de prijs minstens 60 euro onder de nieuwprijs en is de kwaliteit goed voor minimaal vier van de vijf sterren.

Garantie en bedenktijd

Een tweedehands toestel kopen is dus een gok, maar als de prijs nou echt scherp is, is het die gok vaak wel waard. De Consumentenbond raadt aan in ieder geval een product te kopen met een zo lang mogelijke garantietijd, ook op de batterij. Mocht de kwaliteit ondermaats zijn, kun je je daarop beroepen. Verder heb je wettelijk recht op 14 dagen bedenktijd als je iets aanschaft in een webwinkel, schrijft de Consumentenbond. Mocht de kwaliteit van het toestel je tegenvallen, kun je het gewoon terugsturen en je geld terugvragen.

1. Wat is de tekstsoort? Leg je antwoord uit aan de hand van het uiterlijk van de tekst.

---

2. Welk tekstdoel verwacht je op basis van de tekstsoort?

---

3. Wat is het onderwerp? Leg je antwoord uit aan de hand van de tekstonderdelen.

---

4. Wat verwacht je dat er in de tekst aan bod komt? Schrijf dit in 10 tot 20 woorden op.

---

b. Lees de tekst bij **deelopdracht a** globaal en geef antwoord op de vragen.

1. Wat is het belangrijkste tekstdoel? Leg je antwoord uit.

---

2. Waar gaat de tekst in grote lijnen over? Schrijf dit in 20 tot 30 woorden op.

---

c. Lees de tekst verkennend en globaal. Geef daarna antwoord op de vragen.

- ADVERTORIAL -

Genieten tot zonsondergang

- of nog langer

NIEUWSGIERIG
NAAR DE NIEUWE
COLLECTIE VAN
DEALMANS? LAAT JE
INSPIREREN OP
WWW.DEALMANS.NL

Als je een mooie tuin hebt, wil je daar zo lang mogelijk van genieten. Liefst de hele dag door, tot in de late uurtjes.

5 manieren om zo lang mogelijk van je tuin te genieten:

>1 ZOEK DE ZON OP

Als je meerdere zitjes in de tuin creëert, kun je met de zon meeverhuizen. Je begint de dag achter in de tuin op je bistrostoeltje met een kop koffie. Eten doe je 's avonds op het terras tegen het huis aan. Daar zie je de zon ondergaan. Het fijne van meerdere terrasjes is ook dat er altijd een schaduwplekje is.

>2 GA VOOR COMFORT

Lekker loungen, uitgebreid tafelen of een dagje thuiswerken houdt je het langst vol op comfortabele tuinstoelen. De kuip van de Suus-stoel van Dealmans is zo ontworpen dat deze optimaal ondersteuning geeft aan je rug en armen. De stoel zit heerlijk, of je nu brede of smalle heupen hebt. De

kuip is gemaakt van kunststof, het onderstel van aluminium. Ideaal voor mensen die van weinig onderhoud houden. Door hun stoere maar ook speelse design zijn de stoelen prima te combineren. Bijvoorbeeld met de teakhouten Suus Studio-tafel. Het tafelblad is gemaakt van gerecycled teakhout. Leuk detail: met een gekleurde ring (verkrijgbaar in 4 kleuren) aan de tafelpoot geef je jouw tafel dezelfde kleur als de stoelen; zo is je set helemaal af. En dat met 5 jaar garantie.

>3 MAAK HET BEHAAGLIJK

Vooral in het vroege voorjaar en aan het einde van de zomer kunnen de avonden fris zijn. Verwarm het terras met een terrashaard of plaats gezellige vuurkorven.

>4 PLANT STRUIKEN DIE LEKKER RUIKEN

Niets is fijner dan een tuin die lekker ruikt, zeker als het te donker wordt om van de kleurenpracht te genieten. Planten met een heerlijke geur zijn bijvoorbeeld lavendel, Toscaanse jasmijn, kamperfoelie, de sering en eucalyptus. Een kruidentuintje met tijm, rozemarijn en munt is natuurlijk een weldaad voor de neus.

>5 MAAK HET SFEERVOL

De dag zit er pas op als de laatste kaarsen zijn uitgeblazen en de lampionnen, lantaarns en lichtsnoeren uit gaan. Tot die tijd zorgt sfeerverlichting ervoor dat de wereld er nog net iets mooier uitziet.

Bron (bewerkt): vtwonon

1. Wat is het belangrijkste tekstdoel? Leg je antwoord uit.

---

2. Waar gaat de tekst in grote lijnen over? Schrijf dit in 20 tot 30 woorden op.

---

d. Kijk je antwoorden na met het antwoordmodel. Kruis in de tabel bij **opdracht 7a** aan wat voor deze opdracht van toepassing is.

Opdracht 4 | Tekstindeling en samenhang

In deze opdracht geef je antwoord op vragen over de indeling en samenhang van een tekst.

Handboek

1.2 Indeling van een tekst

1.3 Samenhang

a. Lees de tekst.

1. Je kent het wel: wat begint met zin in een snoepje, eindigt vaak met een lege zak. Hoe komt dat? En is het erg om een zak snoep in één keer leeg te eten?

2. Snoep bevredigt je trek. De suiker die in snoep zit, wordt snel door je lichaam opgenomen en levert meteen energie af. Je brein weet dat en 'stuurt' je als het ware op de snoeppot af als je snel je trek wilt stillen. **Dat proces** gaat de hele dag door: we hebben een aangeboren voorkeur voor suiker. En een snoepje is niets anders dan een kleine suikerbom, barstend van de energie.

3. Suiker is zo belangrijk dat het beloningssysteem in ons brein in actie komt als we wat zoets hebben gevonden. Het reageert op suiker door dopamine af te geven, hetzelfde stofje dat voor intens genot zorgt bij drugsgebruik en seks. Het beloningssysteem motiveert ons om dat lekkere toch vooral nog eens te doen. Best logisch dus dat je na een eerste snoepje gauw nog een tweede, derde en vierde neemt. Van al die kleine snoepjes raak je minder snel verzadigd dan van een vol bord eten, dus je kunt er veel van op.

4. Hoe erg is het om een zak snoep in één keer leeg te eten? Belangrijk is hoeveel energie je binnenkrijgt en hoeveel je verbruikt. Zijn die twee in balans, dan blijf je op gewicht. Wie veel snoep eet, moet dus veel bewegen.

5. Probleem met snoep is vooral dat het lege calorieën zijn. Het stilt je trek en bevat aardig wat energie, maar daar schiet je lichaam niets mee op. Snoep levert je geen vitamines, eiwitten, vezels en andere broodnodige voedingsstoffen.

6. Een zak snoep eten als een verkapte hoofdmaaltijd is dus niet verstandig, maar een snoepje op zijn tijd kan geen kwaad. Nog eentje dan?

b. Geef antwoord op de vragen over de inleiding.

1. Wat is het onderwerp van de tekst?

_____

2. Hoe probeert de schrijver je in de inleiding nieuwsgierig te maken naar de rest van de tekst?

_____
_____

3. Welke twee deelonderwerpen kondigt de schrijver aan in de inleiding?

_____
_____

c. Geef antwoord op de vragen over het middenstuk.

1. Bij **deelopdracht b3** heb je twee deelonderwerpen opgeschreven. In welke alinea('s) worden deze deelonderwerpen uitgewerkt?

Deelonderwerp 1: _____

Deelonderwerp 2: _____

2. Welke signaalzin kondigt het tweede deelonderwerp aan?

_____
_____

3. In alinea 2 is 'Dat proces' geel gemarkeerd. Wat bedoelt de schrijver met 'Dat proces'?

_____
_____
_____

d. Geef antwoord op de vragen over het slot.

1. Op welke manier sluit de schrijver de tekst af? Leg je antwoord uit.

A. aansporing

B. advies

C. conclusie

D. oplossing

E. samenvatting

F. een combinatie van vormen, namelijk _____

Uitleg: _____

_____

2. Vind je dat het slot logisch aansluit op de inleiding en het middenstuk van de tekst? Leg je antwoord uit.

---

e. Kijk je antwoorden na met het antwoordmodel. Kruis in de tabel bij **opdracht 7a** aan wat voor deze opdracht van toepassing is.

Opdracht 5 | Samenhang 1

In deze opdracht krijg je een tekst waarvan de alinea's in de verkeerde volgorde staan. Je gaat de alinea's in de juiste volgorde zetten. Ga naar blz. 365 van je werkboek. Daar vind je de tekst 'Studeren? Weg met je mobiele telefoon' Scheur de tekst netjes langs de scheurlijn uit. Knip daarna de alinea's van de tekst langs de kniplijnen uit.

 Handboek
1.3 Samenhang

- Lees de losse alinea's.
- Bepaal in welke volgorde de alinea's moeten staan. Doe dat aan de hand van de signaalzinnen en signaalwoorden.
- Als je zeker bent dat dit de juiste volgorde is, plak je de alinea's in die volgorde op de volgende bladzijde.
- Kijk je antwoorden na met het antwoordmodel. Kruis in de tabel bij **opdracht 7a** aan wat voor deze opdracht van toepassing is.

Opdracht 6 | Samenhang 2

In deze opdracht lees je een tekst waarvan delen van zinnen ontbreken. Die delen ga je invullen. In de tekst voor en na het ontbrekende deel krijg je een aanwijzing voor wat je moet invullen. Wat je invult moet logisch aansluiten op de tekst ervoor en de tekst erna.

Handboek

1.3 Samenhang

a. Lees de tekst.

Is Nederland toe aan de doggybag?

In de Verenigde Staten is het de normaalste zaak van de wereld om in een restaurant je klikjes mee naar huis te nemen. Maar (1) *in Nederland vraagt bijna niemand om een doggybag*. Daarom verspreidt stichting Natuur & Milieu vanaf vandaag 50 duizend doggybags aan restauranthouders in Nederland.

In Nederland wordt ongeveer 30% van het eten weggegooid. Restaurants zijn voor 10% daarvan verantwoordelijk. Dat komt neer op zo'n 51 duizend kilo op jaarbasis. Door doggybags uit te delen, hoopt de stichting (2) _____.

Uit een enquête blijkt dat het overgrote deel van de Nederlanders moeite heeft met eten weggooien, maar zich ervoor schaamt in een restaurant om een doggybag te vragen. Veel Nederlanders weten niet eens dat het kan.

Kleine porties

Toine Timmermans, onderzoeker voedingsketen aan Wageningen Universiteit vraagt zich af of de Amerikaanse eetcultuur zomaar is over te nemen in Nederland. 'In de VS zijn de maaltijden groot. Vaak krijg je wel driehonderd gram vlees. Daarvan blijft al snel iets over. Maar (3) _____.

In Nederlandse restaurants blijft dus minder over dan in Amerika.'

Cultuurverschillen en sociaal-economische factoren spelen een rol. Terwijl in Nederland uit eten gaan veelal een bijzondere gelegenheid is, (4) _____. De prijzen voor uit eten gaan liggen in Amerika namelijk een stuk lager dan hier. 'Het loon van horecapersoneel is in de VS ook niet zo hoog als hier. Daarom is de servicegerichtheid daar veel groter', vertelt Toine Timmermans. 'Restaurantpersoneel is vooral afhankelijk van fooien. Dan is het sneller bereid iets extra's te doen.'

Verstandig koken

Helemaal nieuw is de doggybag in Nederland niet. Restaurant Eindeloos in Leeuwarden biedt ze al vier jaar aan. Loopt het storm? 'Eigenlijk lopen ze vooral stof te verzamelen,' vertelt eigenaar Willem Schaafsma. 'Het is vooral belangrijk verstandiger te koken. Het is niet nodig om én groenten én aardappelen én salade én patat bij een gerecht op te dienen. Daarom (5) _____.

We zorgen ervoor dat er niets overblijft. Gasten nemen hoogstens het koekje bij de koffie mee naar huis.'

Ook Toine Timmermans denkt dat de doggybag alleen geen oplossing is. 'Het is een sympathiek idee, maar ik denk dat er meer te winnen valt door (6) _____!'

Als je weet hoeveel mensen er zijn, kun je je inkopen daarop aanpassen. En als je weet hoeveel mensen ongeveer eten, maak je niet te veel klaar. Volgens Timmermans hebben luchtvaartmaatschappijen daarmee al succes. 'Bovendien kun je je afvragen of het eten thuis niet alsnog de prullenbak in gaat.'

Bewustwording

Volgens Natuur & Milieu is er toch veel te winnen. 'Doggybags in de horeca kunnen helpen bij de bewustwording.

Als mensen die uit eten gaan, zien dat je overgebleven eten kunt gebruiken, dan (7) _____. Dan gaan we niet alleen voedselverspilling in restaurants tegen, maar ook nog de verspilling door consumenten thuis.'

b. Schrijf in één of twee zinnen op waar de tekst over gaat.

---

c. Vul op de schrijflijnen het ontbrekende deel van de zinnen in. Er is al een voorbeeld gegeven.

d. Kijk je antwoorden na met het antwoordmodel. Kruis in de tabel bij **opdracht 7a** aan wat voor deze opdracht van toepassing is.

Controleren

Opdracht 7 | Nakijken

a. Kruis aan in hoeverre jouw antwoorden overeenkomen met het antwoordmodel.

	Mijn antwoorden komen grotendeels overeen.	Mijn antwoorden komen niet of vaak niet overeen.
Opdracht 3 Verkennend en globaal lezen		
Opdracht 4 Tekstindeling en samenhang		
Opdracht 5 Samenhang 1		
Opdracht 6 Samenhang 2		

b. Bekijk je antwoorden in de tabel en kruis aan wat voor jou van toepassing is.

- Ik heb een of meer keren 'mijn antwoorden komen niet of vaak niet overeen' aangekruist.
Maak nu **deelopdracht c**. Maak daarna **opdracht 8** en **9**.
- Ik heb overal 'mijn antwoorden komen grotendeels overeen' aangekruist.
Maak nu **opdracht 8** en **9**.

c. Vul in wat je gaat doen naar aanleiding van het nakijken.

Wat is de vervolgstap?	Voor welke opdracht(en) geldt dit?	Wat ga je precies lezen, doen of bespreken?
Ik ga de bijbehorende theorie in het <i>Starttaal Compact Handboek</i> (opnieuw) lezen.		
Ik ga de docent of een medestudent om hulp vragen.		
Ik ga extra oefenen in <i>Starttaal Compact Handboek</i> .		
Ik ga iets anders doen, namelijk:		

Eindopdracht

Opdracht 8 | Eindopdracht verkennend en globaal lezen

In deze opdracht lees je een tekst en geef je antwoord op vragen bij deze tekst.

a. Lees de tekst en geef antwoord op de vragen.

‘Hoe minder stedelijk, hoe gelukkiger’

1. Nieuwsberichten worden in de media vaak razendsnel gekopieerd, of ze nu kloppen of niet. Wij controleren wekelijks een opmerkelijk bericht uit de media. Deze week: de bewering dat mensen op het platteland gelukkiger zijn.

2. Van het kleine dorp naar de grote stad om het geluk na te jagen: het is misschien tijd om dat cliché te herzien. In grote steden zouden de inwoners namelijk minder gelukkig zijn dan in kleinere steden of op het platteland. Dat meldde NU.nl, naar aanleiding van een interview met onderzoeker Martijn Burger in Het Parool.

3. Inwoners van grote steden als Berlijn of Rome blijken minder gelukkig te zijn dan bewoners van kleinere steden als Aalborg of Zürich, aldus Burger. En in Nederland zouden Apeldoorners, Bosschenaren en Emmenaren gelukkiger zijn dan Hagenaren, Rotterdamers en Amsterdammers. Maar waar is dit op gebaseerd? En klopt het wel?

4. Het interview maakte nogal wat reacties los, mailt Martijn Burger. Maar hij kan zijn bewering ondersteunen met de nodige studies over de relatie tussen geluk en stedelijke gebieden in de Verenigde Staten en Europa. Uitkomsten van ruim zeventig studies over dit onderwerp zijn samengebracht in de World Database of Happiness van collega Ruut Veenhoven, professor aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Uit deze database blijkt dat in westerse landen het gemiddelde geluk in grote steden inderdaad lager lijkt te liggen.

5. Behalve gegevens uit de Verenigde Staten en Europa heeft Burger ook gegevens uit Nederland. De gegevens zijn afkomstig uit het Permanent Onderzoek Leefsituatie van het CBS. Aan ruim 286 duizend Nederlanders, verspreid over het hele land, werd tussen 1997 en 2009 gevraagd in welke mate zij zichzelf beschouwden als een gelukkig mens. De meeste levensvreugde werd gevonden in de plaatsen Sijpeveld (Limburg), Boarnsterhim en Gaasterlân-Sleat (Friesland), waar maar liefst 97 procent van de ondervraagde inwoners aangaf 'gelukkig' of 'erg gelukkig' te zijn.

6. Helemaal onderaan de lijst van 430 (voormalige) gemeenten bungelen Amsterdam, Den Haag en, de 'ongelukkigste' stad van Nederland: Rotterdam. **Dat** klinkt overigens dramatischer dan het is: in Rotterdam gaf nog steeds een grote meerderheid (81 procent) aan gelukkig te zijn. Uitgesplitst naar de stedelijkheidsgraad lijkt het adagium op te gaan 'hoe minder stedelijk, hoe gelukkiger'.

7. Nu is hier wel een kanttekening bij te plaatsen. In het interview met Het Parool brengt Martijn Burger die ook aan de orde, maar in het artikel van NU.nl is de nuance een beetje weggefallen. Burger: 'De grote stad trekt minder gelukkige mensen aan

die daar waarschijnlijk wel gelukkiger leven dan in de provincie. Dit geldt onder meer voor alleenstaanden en buitenbeentjes, zoals alternativo's en mensen met een psychische stoornis.'

8. Betekent dit dat je wel naar het platteland moet verhuizen als je een normaal mens bent? Burger: 'Nee, je hoeft niet te verhuizen om gelukkig te zijn, want woonplaats is bij verre niet de belangrijkste determinant van geluk. Verschillen in gezondheid, werksituatie, inkomen, burgerlijke staat en sociale contacten zijn een stuk belangrijker wanneer we willen verklaren waarom sommige mensen gelukkiger zijn dan andere.'

9. Uit meerdere (internationale) onderzoeken blijkt inderdaad dat in westerse landen mensen in provinciale gebieden over het algemeen een hoger geluksgevoel rapporteren dan inwoners van grote steden. Tot zover klopt het. Maar dat wil niet zeggen dat het platteland voor iedereen een bastion van levensvreugde is. 'Waar men zich het beste thuis voelt verschilt per persoon', besluit Martijn Burger. 'Sommige mensen gedijen het beste in de stad, terwijl andere zich senang voelen op het platteland.'

Bron (bewerkt): de Volkskrant

b. Welke vraag staat centraal in de tekst?

---

c. Bedenk een tussenkop die boven alinea 4 past.

---

d. Er is een tekstverband tussen alinea 4 en 5.

1. Wat is het tekstverband tussen deze alinea's?

---

2. Aan welk signaalwoord herken je dit tekstverband?

---

e. In alinea 6 is 'Dat' geel gemarkeerd. Waarnaar verwijst 'Dat'?

---

f. Alinea 5 begint met een signaalzin. Welke inhoud verwacht je in die alinea op basis van deze zin?

---

g. In alinea 8 is een zin groen gemarkeerd.

1. Welk tekstverband zit er in deze zin?

---

2. Aan welk signaalwoord herken je dit tekstverband?

---

h. Op welke manier sluit de schrijver de tekst af? Leg je antwoord uit.

---

i. Wat is het antwoord op de vraag die je bij **deelopdracht b** hebt opgeschreven?

Opdracht 9 | Nakijken

a. Kijk **opdracht 8** na met het antwoordmodel.

Kruis daarna aan wat voor jou van toepassing is:

- Mijn antwoorden komen niet of vaak niet overeen met de antwoorden in het antwoordmodel.

Maak nu **deelopdracht b, c en d**.

- Mijn antwoorden komen grotendeels overeen met de antwoorden in het antwoordmodel.

Ga verder met **Taak 2 | Intensief lezen**.

b. Schrijf op wat je moeilijk vond aan **opdracht 8** en wat voor soort fouten je hebt gemaakt.

---

c. Neem de leerdoelen in de tabel opnieuw door. Bepaal steeds wat voor jou van toepassing is door per leerdoel 'ja' of 'nee' aan te kruisen.

Leerdoelen Verkennend en globaal lezen	ja	nee
Ik kan door verkennend te lezen bepalen wat de tekstsoort en het onderwerp van een tekst zijn en zo voorspellen waar de tekst over gaat.		
Ik kan aan de hand van de tekstsoort bepalen wat het tekstdoel is.		
Ik kan de kenmerken van tekstdoelen herkennen en benoemen.		
Ik kan door globaal lezen bepalen waar de tekst in grote lijnen over gaat.		
Ik kan benoemen wat de functie van een inleiding, middenstuk en slot is.		
Ik kan signaalwoorden en -zinnen in een tekst herkennen en de samenhang van een tekst hierdoor begrijpen.		
Ik kan tekstverbanden herkennen en benoemen.		

d. Bespreek je antwoorden bij **deelopdracht b** en **c** met de docent. Bepaal samen of je door kunt gaan met **Taak 2 | Intensief lezen**. Zo niet, schrijf dan op waarmee je extra moet oefenen en hoe je dit gaat doen.

Starttaal Compact

Mbo-methode Nederlands voor BBL-opleidingen en verkorte trajecten

Starttaal Compact is de methode Nederlands voor elke mbo-student die een BBL-opleiding of verkort traject volgt. Deze methode stelt je als mbo-student in staat om je met weinig contacturen voor te bereiden op het centraal examen en de instellingsexamens Nederlands.

Starttaal Compact is beschikbaar op zowel 2F- als 3F-niveau. De methode bestaat uit:

- het *Starttaal Compact Werkboek 2F of 3F*
- het *Starttaal Compact Handboek*
- het online oefen- en toetsprogramma *Starttaal Compact Online* (op de methodesite *Studimeter*)
- de online examentrainer *Examencoach Nederlands* (op de methodesite *Studimeter*)

In het werkboek vind je per opdracht handige verwijzingen naar uitleg in het handboek. Je bepaalt steeds zelf of je deze uitleg nodig hebt om een opdracht te kunnen maken. In het handboek vind je ook verwijzingen naar verduidelijkende uitlegvideo's en voorbeeldvideo's op onze methodesite *Studimeter*.

Extra opdrachten in *Starttaal Compact Online* maak je altijd in overleg met de docent. Voor online oefenen op onze methodesite *Studimeter* heb je een eigen inlogcode nodig. Heb je deze inlogcode niet? Vraag dan je docent om hulp bij het aanvragen ervan.